

СТРУКТУРНА, ПРИКЛАДНА ТА МАТЕМАТИЧНА ЛІНГВІСТИКА

УДК 81-11

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.6.2/01>**Романчук С. М.**

Український гуманітарний інститут

ДЕЯКІ ЗАУВАГИ ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ КОГНІТИВІСТИКИ У ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЯХ

Пропонована наукова розвідка С. Романчук розглядає мову через призму пізнавальної діяльності людини. У цій праці обґрунтовано проблеми когнітивістики у різних лінгвістичних студіях, з'ясовано, на яких векторах учені акцентували свою увагу.

У загальному розумінні когнітивізм – це напрям у науці, об'єктом вивчення якого є людський розум, мислення і ті ментальні процеси і стани, які з ними пов'язані. Це наука про знання та пізнання, про сприйняття світу у процесі людської діяльності.

У статті сказано, що когнітивізм поєднує кілька наукових напрямів: когнітивну психологію, культурну антропологію, моделювання штучного інтелекту, філософію, нейронауки, лінгвістику та ін. У цьому зв'язку важливо відзначити інтердисциплінарний характер когнітивістики.

При швидкому розвитку всіх сучасних наук і навіть усіх парадигм наукового знання тридцять-тридцять п'ять років їх існування у ХХ столітті – термін чималий, і навіть за цей короткий період фактичні зміни в тому й іншому досить істотні. Тому в праці розкрито, як змінювалися частково і вихідні припущення когнітивної науки, і сфери її інтересів, і конкретні завдання, що ставляться в ній, а все це разом узяте не могло не позначитися і на образі когнітивної лінгвістики.

У статті наголошено, що в розрізі когнітивної лінгвістики кожна особистість, котра говорить, володіє індивідуальним когнітивним простором (КП), набором колективних когнітивних просторів (ККП) тих соціумів, в які вона входить, і когнітивною базою (КБ) того національно-лінгвокультурного співтовариства, членом якого вона є.

У праці проаналізовано центральну проблему когнітивної лінгвістики -побудову моделі мовної комунікації як основи обміну знаннями, а також обґрунтовано структуру основної одиниці комунікації в рамках когнітивної лінгвістики – комунікативного акту; визначено когнітивні основи комунікативної дії/взаємодії.

Підсумовано, що в рамках когнітивної лінгвістики комунікація сприймається як спільна діяльність учасників комунікації (комунікантів), у ході якої виробляється загальний погляд на світ.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, когнітивізм, мовна комунікація, комунікативний акт, когнітивні структури.

Постановка проблеми. Сучасний погляд на мову та мовленнєве спілкування передбачає облік не тільки їх власне знакового характеру, а й комплексної взаємодії різних мовних функцій та їх реалізацій: когнітивної, комунікативної, інтерпретаційної. Це, у свою чергу, зумовлює нове розуміння семіотичних процесів означення та смислопородження, пов'язане з виходом за межі власне мовної системи в сферу немовних, енциклопедичних знань, якими опановує людина в ході всієї своєї життєдіяльності та які забезпечують формування та розуміння конкретних смислів у процесі

спілкування, тобто аналіз цієї проблеми з позицій багаторівневої теорії значення – когнітивної семантики.

Найважливіше досягнення сучасної лінгвістики у тому, що мова розглядається в новій парадигмі з позиції участі у пізнавальній діяльності людини.

Мова – це вербальна скарбниця нації, засіб передачі думки, яку вона «упаковує» у певну мовну структуру, що транслює знання про те, як використовується мова для передачі певного змісту. Це також знання про світ, про соціальний

контекст, знання про принципи мовного спілкування, фонові знання тощо. Вважаємо, що жоден із названих типів знання не можна вважати пріоритетним, лише вивчення їх усіх у сукупності та взаємодії наблизить нас до розуміння суті мовної комунікації.

Постановка завдання. Монографії, колективні праці та окремі статті дослідників, що побачили науковий світ впродовж останніх років, містять важливі теоретичні положення щодо того, як зберігаються наші знання про світ, як вони структуровані в мові в процесі комунікації. Цим колом проблем займається *когнітивна лінгвістика* – лінгвістика майбутнього. У цій праці і розглянемо проблеми когнітивістики у різних лінгвістичних студіях, з'ясуємо, на яких векторах учені акцентували свою увагу.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи історіографію проблеми, доцільно відзначити, що вивченням людського інтелекту, закономірностей мислення давно займалися логіка, філософія, фізіологія, психологія. Так, у філософії існує цілий розділ – гносеологія, – що займається теорією пізнання. Тому можна стверджувати, що когнітивізм має величезну традицію, коріння якої сягає античності. Але в рамках когнітивістики старі питання зазвучали по-новому. Виявилось, наприклад, що різна природа реалій (речей, явищ, подій) зумовлює їхнє різне відображення у свідомості: одні представлені у вигляді наочних образів, інші – у вигляді найвісних понять, треті – у вигляді символів.

Відтак, в загальному розумінні когнітивізм – це напрям у науці, об'єктом вивчення якого є людський розум, мислення і ті ментальні процеси і стани, які з ними пов'язані. Це наука про знання та пізнання, про сприйняття світу у процесі людської діяльності.

Нині говорять про когнітивну революцію. Так, Н. Хомський, відомий американський лінгвіст, писав: «Когнітивна революція відноситься до станів розуму / мозку і того, як вони зумовлюють поведінку людини, особливо до таких когнітивних станів: станів знання, розуміння, інтерпретації, вірувань тощо» [5, с. 243].

Процеси, пов'язані зі знанням та інформацією, називаються когнітивними, або когніціями. Їхніми синонімами також є слова «інтелектуальний», «ментальний», «розсудливий». З позицій когнітивізму людина вивчається як система переробки інформації, а поведінка людини описується та пояснюється у термінах її внутрішніх станів. Ці стани фізично виявлені, спостерігаються та інтерпретуються як отримання, переробка, зберігання,

а потім і мобілізація інформації для раціонального вирішення завдань.

За словами Ф. Бацевича, «до найважливіших принципів когнітивізму належить трактування людини як суб'єкта чинного, що активно сприймає і продукує інформацію, керується у своїй мисленнєвій діяльності певними схемами, програмами, планами, стратегіями» [1, с. 25]. А сама когнітивна наука нині почала розглядатися як наука про загальні принципи, які керують ментальними процесами в людському мозку.

Сучасні дослідження вказують, що когнітивізм поєднує кілька наукових напрямів: когнітивну психологію, культурну антропологію, моделювання штучного інтелекту, філософію, нейронауки, лінгвістику та ін. У цьому зв'язку важливо відзначити *інтердисциплінарний характер когнітивістики*.

Як будь-яка нова парадигма наукового знання, когнітивна парадигма в лінгвістиці пробиває собі дорогу не без опору, і якщо у спеціальній літературі виступи проти неї рідко носять відкритий характер, то критичні нападки на неї на різноманітних зустрічах, круглих столах і конференціях зустрічаються набагато частіше. Загалом такий стан справ цілком зрозумілий: завжди минає якийсь час, перш ніж нова парадигма знання утвердиться та знайде своїх прихильників. Тим дивніше, що вже й зараз у галузі когнітивної лінгвістики працює так багато вчених, і вже зараз можна було б назвати чимало цікавих робіт, які свідчать, що існує вітчизняна школа когнітолінгвістики.

Оскільки до теперішнього часу когнітивна лінгвістика представлена у світі декількома потужними напрямками, кожен з яких відрізняється своїми установками, своєю сферою аналізу та особливими процедурами аналізу, а потік зарубіжних досліджень, виконаних у когнітивному ключі, як і раніше, не вичерпується, наявність терміна «когнітивний» в складі численних із нею словосполучень ще означає, що відповідна робота виконана в рамках когнітивної парадигми і, тим паче, те, що саме цей термін розуміється тотожним чином.

Подібний стан справ ускладнюється, поза сумнівом, і тим, що сама когнітивна наука, під егідою якої виникла когнітивна лінгвістика, дедалі більше дробиться не лише на різні школи, а й на різні когнітивні науки – когнітивну психологію, нейронауки, антропологію тощо. Різними вченими даються різні визначення поняття «когнітивний».

При швидкому розвитку всіх сучасних наук і навіть усіх парадигм наукового знання тридцять-тридцять п'ять років їх існування у XX столітті – термін чималий і навіть за цей короткий період фактичні зміни в тому й іншому досить істотні. Змінювалися частково і вихідні припущення когнітивної науки, і сфери її інтересів, і конкретні завдання, що ставляться в ній, а все це разом узятє не могло не позначитися і на образі когнітивної лінгвістики.

У 1999 р. в серії досліджень з когнітивної лінгвістики (Cognitive Linguistics Research) виходить спеціальний том, присвячений підставам когнітивної лінгвістики, діапазону її проблем і методології [Cognitive Linguistics: Foundations, Scope and Methodology], що підбиває підсумки її подальших розробок, а також кристалізує шляхи розвитку когнітивної лінгвістики.

На винятковій цінності когнітивних даних у типологічних дослідженнях мови наголошував й Ст. Крофт [4]. Особливо високо оцінюючи когнітивізм, Ж. Фоконьє зауважував його «вражаючу успішність», яку дослідник пов'язував з тим, що «ймовірно (тут) вперше почали пов'язувати справжню науку про конструювання значення мови та її динаміки в комунікації людей», і що хоча в когнітивній лінгвістиці поділяється старий погляд на мову як на знаряддя (формування та передачі) значення, всі її методи та результати абсолютно нові [6, с. 96–98]. Не можна не згадати про останню монографію Дж. Лакоффа і М. Джонсона [8], де підкреслюється, що когнітивна наука і когнітивна лінгвістика кидають виклик всій західній філософії і ставлять під сумнів багато її постулатів, демонструючи пізнання людського розуму та головних механізмів його ментальної діяльності. Вважаючи разом з іншими когнітологами, що головний розвиток когнітивної (або когнітивно-функціональної, когнітивно-дискурсивної) парадигми наукова спільнота спостерігатиме на початку наступного століття (XXI) і що з цим розвитком буде пов'язано зростаючий вплив самої лінгвістики на інші фундаментальні науки, названі дослідники з завзяттям роз'яснювали справжній сенс цієї науки.

Примітно, що і на останній зустрічі когнітологів у Стокгольмі влітку 1999 р. Б. Петерс наголошував на необхідності вирішення цього завдання – роз'яснення семантики терміна «когнітивний», – хоча йому і здається, що в поєднанні «когнітивна лінгвістика» прикметник має скоріше ідентифікацію значення [11, с. 52].

Когнітивна лінгвістика сформувалася в полеміці зі структурним мовознавством, але вона не

суперечить структурному підходу, більше того, вона його передбачає і певною мірою використовує. Структурні підходи до мови, що базуються на іманентному уявленні мови, в різних країнах відрізнялися між собою переважно своєю прихильністю до певних національних наукових традицій і більшим або меншим ступенем редукціонізму.

Очевидно, що когнітивна лінгвістика та традиційне структурно-семантичне мовознавство є не альтернативними течіями наукової думки, але різними сторонами пізнання лінгвістичної реальності. З'ясувати, що відрізняє когнітивну лінгвістику від традиційної науки можна, визначивши таке:

– по-перше, як розуміється тут мова, яке теоретичне тлумачення вона отримує;

– по-друге, яке місце у системі людського знання займає когнітивна лінгвістика та які науки породили її;

– по-третє, якою є специфіка поставлених у ній проблем і які способи їх вирішення.

Центральною проблемою когнітивної лінгвістики є побудова моделі *мовної комунікації* як основи обміну знаннями.

У розрізі когнітивної лінгвістики кожна особистість, котра говорить, володіє індивідуальним когнітивним простором (ІКП), набором колективних когнітивних просторів (ККП) тих соціумів, в які вона входить, і когнітивною базою (КБ) того національно-лінгвокультурного співтовариства, членом якого вона є. ІКП, ККП та КБ безпосередньо впливають на процес комунікації.

На національному рівні простір представлений «національним культурним простором», що розуміється як інформаційно-емоційне («етнічне») поле, як сукупність усіх індивідуальних та колективних когнітивних просторів, як усе різноманіття реально існуючих та потенційно можливих знань та уявлень носіїв національного ментально-лінгвального комплексу. ККП-ва і КБ формуються когнітивними структурами, які розуміються як змістовна форма кодування та зберігання інформації. Серед когнітивних структур виділяються феноменологічні (ФКС) та лінгвістичні когнітивні структури (ЛКС). Когнітивні структури в цілому досить складно вивчати «у чистому вигляді», оскільки вони постають в опосередкованому вигляді – у вигляді структур-«посередників» (особливо актуально це для ФКС).

Когнітивні структури лежать в основі компетенції людини, котра говорить, і дають можливість встановити певні співвідношення між типом когнітивних структур і видом компетенції. Так,

мовна та немовна компетенції з усією очевидністю формуються насамперед лінгвістичними когнітивними структурами, предметна компетенція – феноменологічними, культурна та комунікативна і тими, й іншими. ЛКС безпосередньо беруть участь у формуванні мовної картини світу, «матеріалом» формування (концептуальної, образної) картини світу служать насамперед ФКС. Останні мають (або можуть мати) вербальну «оболонку», тобто виступають у парі з лінгвістичними.

У межах когнітивної лінгвістики застосовується категорія «пресупозиція», яка розуміється як зона перетину когнітивних просторів комунікантів. Вона актуалізується в процесі комунікації, релевантна тут і зараз. Аналіз наукової літератури дав змогу виокремити три типи пресупозиції, кожен із яких співвідносний з певним типом когнітивного простору:

1) мікропресупозиція (співвідноситься з ІКП);
2) соціумна, константна пресупозиція (співвідноситься з ККП);

3) макропресупозиція (співвідноситься з КБ). Мікропресупозиція має місце завжди, не залежить від наявності/відсутності у комунікантів загальної КБ або ККП, включає (1) знання конституції, уявлення про неї; (2) знання контексту, тобто розуміння всіх сенсів, релевантних акту комунікації; (3) розуміння мови, якщо така має місце. Проблеми у спілкуванні виникають насамперед тоді, коли немає макропресупозиції та/або соціумної (константної) пресупозиції, що має місце при міжкультурному та/або міжсоціумному спілкуванні. Комунікація, як і будь-який процес, що розгортається у часі та просторі, піддається структуризації.

Основною одиницею комунікації в рамках когнітивної лінгвістики є комунікативний акт (КА), який розуміється як функціонально цілісний фрагмент комунікації, ядром якого є текст (монолог, діалог чи полілог). Кожен КА має дві структурні складові:

– ситуацію (фрагмент об'єктивно існуючої реальності, частиною якої може бути і вербальний акт);
– дискурс (вербалізована мовленнєва діяльність, що постає як сукупність процесу та результату й володіє власне лінгвістичним та лінгво-когнітивним планами).

У кожному КА виділяються чотири компоненти і, отже, чотири аспекти:

1) екстралінгвістичний аспект пов'язаний із конституацією;

2) семантичний аспект визначається контекстом, останній є імпліцитно або експліцитно

виражений смислами, що реально існують, є частиною ситуації, що відображаються в дискурсі та актуальні для даного КА;

3) когнітивний аспект безпосередньо пов'язаний з пресупозицією (у нашому розумінні цього терміна);

4) власне лінгвістичний аспект обумовлюється промовою, тобто продуктом безпосереднього мовлення, тим, що продукують комуніканти.

Згадаймо, що «полноси» комунікативної моделі, про яку писав Н. Комлев, представлені свідомістю того, хто говорить (на «вході») і свідомістю слухаючого (на «виході»). Свідомість ж (мовна свідомість) як феномен завжди тісно пов'язана з культурою, вона національно-, культурозалежна (на відміну від культуронезалежного інтелекту як здібності та мислення як процесу, яким проявляється і свідомість, і інтелект).

Очевидно, що лінгво-когнітивний підхід до комунікації дозволяє виявляти, аналізувати та структурувати те, що має безпосереднє відношення до національних особливостей свідомості, а саме: макрокогнітивний пласт комунікації, представлений контекстом та пресупозицією, та когнітивний план дискурсу. Національна специфіка ментально-лінгвального комплексу структурується за допомогою такої одиниці, як фрейм-структура свідомості, яка є когнітивною одиницею, що формується за допомогою кліше/штампів свідомості і є сукупністю передбачуваних валентних зв'язків (слотів), векторів спрямованих асоціацій. Асоціативні зв'язки можуть бути вільними та передбачуваними.

В основі передбачуваного асоціативного зв'язку лежить деякий когнітивний феномен – культурний предмет. За передбачувані асоціативним зв'язком завжди стоїть фрейм-структура свідомості. Фрейм-структури формуються когнітивними структурами (як атоми складаються в молекули, так і атомні когнітивні структури, створюючи деякі конфігурації, формують молекулярні фрейм-структури). У вигляді фрейм-структур свідомості у свідомості зберігаються прецедентні феномени та стереотипи-уявлення. Прецедентні феномени (ПФ): прецедентна ситуація (ПС), прецедентний текст (ПТ), прецедентне ім'я (ПІ) та прецедентне висловлювання (ПВ) – можуть мати статус соціумно-, національно-або універсально-прецедентних.

ПФ певним чином співвідносяться з поняттями еталону та канону: ПС, ПТ та ПІ виступають як еталон, ПВ можуть функціонувати і як еталон, і як канон. Прецедентні феномени, кожен з яких

має ядро та периферію, становлять певну систему (основний фрагмент когнітивної бази), яка також має центр та периферію. Центр системи складають ядра одних ПФ, її периферію та ядра інших. Периферія ж ПФ входить не до когнітивної бази, а до когнітивного та культурного простору.

Іншими словами, ядро ПФ кристалізується у вигляді фрейм-структури свідомості, а периферія репрезентує його культурно значущий кадр і, входячи до колективних когнітивних просторів, є елементом національного культурного простору. Стереотип-уявлення розуміється як структура ментально-лінгвального комплексу, яка формується інваріантною сукупністю валентних зв'язків, що приписуються даній одиниці і репрезентують «концепт» (образ, уявлення) феномену, який стоїть за даною одиницею, в національно-культурній маркованості даного «концепту». Національний концепт, на наше переконання, є найзагальнішою, максимально абстрагованою, але конкретно репрезентованою (мовною) свідомістю, що зазнала когнітивної обробки в сукупності всіх валентних зв'язків, відзначених національно-культурним маркуванням. Стереотипи-подання необхідно відмежовувати від стереотипів поведінки. Серед стереотипів-уявлень розмежовуються стереотипи-образи та стереотипи-ситуації.

Принципова відмінність стереотипів від прецедентних феноменів полягає в тому, що за ПФ завжди стоїть певний конкретний, одиничний феномен, за стереотипом же стоїть абстрактний, збірний образ. Крім цього, ПФ можуть зберігатися у свідомості як феноменологічні когнітивні структури, як тільки лінгвістичні КС або як ФКС і ЛКС. Стереотип же представлений у свідомості феноменологічними КС, оточеними лінгвістичними КС. Таким чином, саме лінгво-когнітивний підхід до комунікації дозволяє аналізувати всю сукупність факторів, що впливають на процес спілкування, а також систему феноменів, що відображають національну специфіку ментально-лінгвального комплексу, з одного боку, а з іншого – зумовлюють національно-культурну специфіку самої комунікації.

У когнітивній лінгвістиці природний семіозис описується в термінах динамічного конструювання значення, тобто психічного процесу, в якому одиниці мови, вокалізовані в акті вживання (*usage event*) служать «підказками» для концептуалізації. Іншими словами, когнітивних операцій інференційної природи з урахуванням широких енциклопедичних знань. Отримане інференційне знання

(*purport*) відображає весь попередній досвід конструювання сенсу одиниці мови в актах її вживання і модифікується тут і зараз під впливом досвіду, що знову набуває [4, с. 101].

Інференції робляться з урахуванням конвенційного концептуального змісту, що активується одиницею мови («лексичного концепту»), енциклопедичних знань, частиною яких є цей конвенційний концептуальний зміст, а також усіх параметрів контексту, що впливають на конструювання змісту одиниці мови в акті її вживання [4, с. 102]. Такий погляд на природний семіозис підтримується багатьма когнітивістами [4; 6; 9; 10; 12]. Теорія динамічного конструювання значення відповідає питанням про природу значення як надбання індивідуальної свідомості.

У такому тлумаченні комунікативна діяльність інгерентно стратегічна, оскільки завжди підпорядкована цілям, мотивованим споконвічними соціально-біологічними потребами людини. У зв'язку з цим не можна залишити без уваги кроки, які робляться для обґрунтування когнітивного статусу стратегії. У когнітивно-комунікативному ракурсі стратегію визначають у термінах комунікативного наміру мовця, сформованого з урахуванням загального колективного знання способів поведінки у суспільстві; оцінювання наміру як адекватного досягнення бажаних соціально значущих цілей спілкування у його конкретний момент; реалізації наміру вербальними методами; осмислення цієї реалізації усіма учасниками комунікації [2, с. 107].

Таке розуміння акцентує когнітивні основи комунікативної дії/взаємодії. Зрозуміло, когнітивні підстави комунікативної стратегії включають не лише енциклопедичні знання, необхідні для формування соціально значущих комунікативних намірів (спонукати аудиторію до голосування за певного політика/купівлю товару тощо). Не менша роль належить і «інструментальним» знанням способів досягнення цих соціально значущих намірів (розповідь, опис, пояснення, аргументація тощо), і, звичайно ж, мовним знанням, що забезпечують пошук та комбінування різних рівневих одиниць мови, необхідних для реалізації цих намірів.

Обговорюючи процеси вербального спілкування, У. Чейф підкреслював, що вербальне спілкування може бути трьох основних типів:

1) процеси, пов'язані з організацією змісту, його конструюванням;

2) процеси, пов'язані з оцінкою мовцем стану розуму адресата в момент спілкування та його

«робочих можливостей у межах конкретного контексту мови»;

3) синтаксичні процеси, що нав'язуються конкретною мовою [3, с. 38–39].

У контексті обговорюваної проблеми це означає, що кожна людина по-своєму конструює та інтерпретує навколишній світ, і ефективність будь-якого мовного спілкування залежить та визначається ефективністю концептуальної взаємодії, ступенем адекватного «налаштування» індивідуальних когнітивних систем учасників комунікації щодо один одного. Мова неспроможна обходитися без ментальних просторів, наполягає, зокрема, Ж. Фоконьє, хоча вони явно і є елементом його структури [6, с. 1]. З цього випливає логічний висновок про те, що проблеми концептуальної взаємодії безпосередньо впливають на результати комунікації та знаходять своє відображення у мові.

Отже, теорія комунікації в рамках когнітивної лінгвістики ґрунтується на загальнопсихологічній теорії діяльності, за якою будь-яка діяльність може бути описана через два ряди понять: 1) «діяльність», «дія», «операція»; 2) «мотив», «мета», «умова».

Висновки. Як зазначалося, комунікативна діяльність людини – це найважливіша складова її соціальної поведінки, тому саме комунікативна (мовленнєва) поведінка може розглядатися як частина національної культури. З позиції діяльнісного підходу в рамках когнітивної лінгвістики,

комунікація сприймається як спільна діяльність учасників комунікації (комунікантів), у ході якої виробляється загальний погляд на світ.

Велике значення для комунікативного підходу в рамках когнітивної лінгвістики має запровадження лінгвістичних досліджень комунікативної ситуації, тобто сукупності факторів, що зумовлюють можливість та характер комунікативного акту. З одного боку, комунікативна ситуація завжди конкретна, неповторна, з іншого – вона зводиться до деяких інваріантів. У структуру комунікативної ситуації входять такі складники: 1) мовець, 2) те, про що йдеться (предмет комунікації), 3) слухач, 4) код (мова), 5) текст (реалізація коду), 6) загальні умови спілкування. Крім того, в рамках когнітивної лінгвістики йдеться про те, що на комунікацію впливають:

- 1) установка учасників комунікації;
- 2) характер і мета комунікації;
- 3) соціальні ролі комунікантів;
- 4) спільність знань про світ і мову, щоб пробудити в слухачеві приблизно те ж коло ідей, які пов'язані з предметом спілкування та ін. В основі комунікативного акту лежить певна модель, яка застосовна для будь-якого типу мовної комунікації. Схема її включає такі компоненти: адресант, повідомлення, контекст/ситуація, контакт, код, адресат. Як бачимо, відкриває і замикає цей ланцюжок людина, оскільки вона є відправником та одержувачем інформації, оформленої у вигляді тексту. Текст – обов'язкова ланка будь-якої комунікації.

Список літератури:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Фролова І., Омецинська О. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2018. № 87. С. 52–61.
3. Chafe W. Discourse, consciousness and time: the flow and displacement of conscious experience in speaking and writing. Chicago : Chicago University Press, 1994. 392 p.
4. Croft W. Cognitive linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p.
5. Chomsky N. Current Issues in Linguistic Theory. 1964. The Hague: Mouton,
6. Fauconnier J. Methods and generalizations. In: Cognitive Linguistics. 1999. № 8. P. 95–128.
7. Järvilehto T. The theory of the organism-environment system: III. Role of efferent influences on receptors in the formation of knowledge. *Integrative Psychological and Behavioural Science*. 1999. № 34. P. 90–100.
8. Lakoff G. and Johnson M. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and Its Challenge to Western Thought. N.Y.: Perseus Books. 1999. 624 p.
9. Langacker R. Assessing the cognitive linguistic enterprise. In: Cognitive Linguistics. 1999. № 8. P. 13–60.
10. Langacker R. W. Foundations of cognitive grammar. Stanford : Stanford University Press, 1987. Vol. 1. Theoretical prerequisites. 516 p.
11. Peeters B. Does cognitive linguistics live up its name? Abstracts of the 6th International Cognitive Linguistics Conference. 10–16 July 1999. Stockholm. P. 52–53.
12. Schwarz M. Kognitivismus, kognitive Wissenschaft und Linguistik. Die Ordnung der Wörter. Kognitive und lexikalische Strukturen. Hrgs. von G.Harras. Berlin: Mouton de Gruyter. 1995. P. 359–367.

**Romanchuk S. M. SOME NOTES REGARDING COGNITIVE SCIENCE RESEARCH
IN LINGUISTICS STUDIES**

The proposed scientific investigation by S. Romanchuk examines language through the prism of human cognitive activity. In this work, the problems of cognitivism in various linguistic studies are substantiated, and it is clarified on which vectors the scientists focused their attention.

In the general sense, cognitivism is a direction in science, the object of study of which is the human mind, thinking and the mental processes and states associated with them. This is the science of knowledge and cognition, of the perception of the world in the process of human activity.

The article states that cognitivism combines several scientific areas: cognitive psychology, cultural anthropology, artificial intelligence modeling, philosophy, neuroscience, linguistics, etc. In this connection, it is important to note the interdisciplinary nature of cognitivism.

With the rapid development of all modern sciences and even all paradigms of scientific knowledge, thirty-thirty-five years of their existence in the 20th century is a considerable period, and even in this short period the actual changes in both are quite significant. Therefore, the work reveals how the initial assumptions of cognitive science, the areas of its interests, and the specific tasks set in it changed in part, and all of this taken together could not help but affect the image of cognitive linguistics.

The article emphasizes that in the context of cognitive linguistics, each person who speaks has an individual cognitive space (ICP), a set of collective cognitive spaces (CCP) of the societies in which he is a part, and the cognitive base (KB) of that national-linguistic-cultural community, of which she is a member.

The work analyzes the central problem of cognitive linguistics – the construction of a language communication model as a basis for knowledge exchange, and also substantiates the structure of the main unit of communication within the framework of cognitive linguistics – the communicative act; the cognitive bases of communicative action/interaction are determined.

It is summarized that within the framework of cognitive linguistics, communication is perceived as a joint activity of communication participants (communicators), during which a common view of the world is developed.

Key words: *cognitive linguistics, cognitivism, linguistic communication, communicative act, cognitive structures.*